

Alt byrjaði í Niels

Fyri 70 árum síðani lat Thomas Dam upp fyrsta handil sín í Niels Finsens gøtu 5. 70 ár seinni er fyrritøkan vöksin til eina av teimum størstu í Føroyum. Enn spælir Niels Finsens gøta 5 ein týðningarmiklan leiklut.

Danjal av Rana

Í ár eru 70 ár liðin, síðani Thomas Dam lat sín fyrsta handil upp. Hesi 70 árin hevur fyrritøkan ment seg til at gerast eina av størstu fyrritøkum í Havnini og landinum sum heild. Thomas Dam Amboð, Thomas Dam Búnýti og Thomas Dam Ítróttur eru væl kend nøvn í Havnini. Umframt hesi er Damfar eisini avleidd frá Thomas Dam, eins og at felagið eigur onnur dótturfeløg, ið virka innan hús og ognir í høvuðsstaðnum.

Ævintýrið byrjaði í Niels Finsens gøtu 5 í 1946. Og ótrúligt nokk, so er Niels Finsens gøta 5 enn ein týðningarmikil partur av fyrritøkuni. Tað eru húsini, har Thomas Dam Ítróttur heldur til í dag.

Gaman í, talan er ikki um sama bygning, men tey standa á sama stað. Húsini, sum nú standa, eru frá 1985. Í fyrsta handlinum, har Thomas Dam seldi glas, postalín og amboð, starvaðust fyra fólk.

Tað gingu tó ikki nógv ár áðrenn neyðugt var at vaksa um fyrritøkuna. Í 1953 keypir Thomas Dam húsini hjá Grøn presti eitt sindur longur uppi í Niels Finsens Gøtu, í nummar 10, har Telebúðin og Landsbyggifelagið halda til í dag. Stutt seinni flytir glas- og postalínsdeildin niðan hagar. Har var hon til í 1996. Tá flutti hon enn longur niðan í Niels Finsens gøtu, í nummar 18, har Vøggan og Change eru í dag. Har helt handilin til, inntil býarmyndin mátti snara lyklinum í 2015.

Heri Mohr arbeiddi hjá Thomas Dam frá 1952 til 1956, sum bókhaldari. Hann greiðir frá, at grundarlagið undir væleydnaða virkseminum hjá Thomasi Dam var, at hann legði seg eftir at keypa beinleiðis frá virkjunum, uttan at fara umvegis danskar umboðsmenn.

– Tá í tíðini keyptu smásøluhandlarnir at kalla allar vørur frá donskum heilsølumonnum, sum vitjaðu Føroyar regluliga einar trýggjar til fyra ferðir um árið. Tummas Dam hevði sjálvandi einki ímóti at fáa beinleiðis samband við vøruframleiðarar í upprunalondunum, greiðir hann frá.

Komandi tíðina arbeiddi hann tí við at fáa samband við fyrritøkur í Danmark, Noregi, Svøríki, Onglandi, Eystur- og Vesturtýsklandi og í Belgia.

– Eg hevði góðan málførleika og tí tók eg mær av nógvum av brævasamskiftinum. Í at kalla øllum førum fekk eg tað so borið í bandi, at Thomas Dam fekk einaumboð fyri Føroyar. Handilin bleiv so líðandi heilsøluvirki, men var samstundis framhaldandi ein smásøluhandil, greiðir hann frá. Enn tann dag í dag er Thomas Dam bæði heilsøla og smásøluhandil.

Partafelagið Thomas Dam var skrásett 14. novembur 1946

Tað, at Thomas Dam kundi keypa beinleiðis frá virkjunum sást aftur í prísinum, og tí gjørdist fyrritøkan ein av teimum størstu á føroyska marknaðinum. Sambært Hera Mohr vaks árssølan hjá fyrritøkuni frá nørkum túsund til nakrar miljónir hesi árin. Mest sum allar vaskimaskinur í landinum vórðu keyptar frá Thomas Dam, serliga eftir at tað eydnaðist fyrritøkuni at fáa einaumboð upp á sonevndu Hoover vaskimaskinurnar.

Í 1977 er tíðin aftur komin at víðka um virksemin. Tá letur Thomas Dam nýggjan handilsbygning byggja í Jónas Broncks gøtu. Longu í 1960'unum keypti Thomas Dam ein goymslubygning í Jónas Broncks gøtu, og fer nú undir at byggja ein bygning á grannaognini. Við Dagblaðið segði Thomas Dam, at prísurin á nýggja bygninginum var umleið 1,4 milliónir krónur.

– Í fyrstuni er ætlanin bert at

hava heilsølu í tí nýggja bygninginum, men seinni er ætlanin eisini at hava smásølu har uppi, segði Thomas Dam. Tað var Torfinnur Dam, sum teknaði bygningin og Danberg & Sørensen stóð fyri byggingini.

Amboðsdeildin flutti úr Niels Finsens gøtu 5 í Jónas Broncksgøtu 21 í 1978. Í dag er málingahandilin hjá Fróða í hølunum.

Hetta eru góðar tíðir hjá fyrritøkuni og longu sama ár verður farið undir at byggja enn ein bygning, hesin uppi á Hálsti. Farið var undir byggiarbeiðið 1. mai 1978 og 1. mars 1979 var bygningurin klárur at taka í nýtslu. Tað var Pihl & Søn, sum stóð fyri arbeiðinum. Prísurin var seks miljónir krónur. Bygningurin var ein goymslu- og handilsbygningur og beinanvegin lat nýggj deild við framsýning av el- og húsarhaldslutum upp í handils- hølunum.

Í 1985 vóru gomlu húsini í

Niels Finsensgøtu 5, sum vóru frá aldarskiftinum, rivin niður og nýggj hús bygd í staðin. Tað eru húsini, sum Thomas Dam Ítróttur heldur til í í dag. Orsøkin, til at valt var at byggja eini nýggj hús, var at hini vóru vorðin ov lítil til tað virksemin, sum var í ítróttarhandlinum. Sum nakað nýtt, fór Thomas Dam Ítróttur tá undir at bjóða súklumvæling. Kundar kundu lata súkluna inn til umvælingar og fáa hana aftur sama dag.

Í 1990 lat Thomas Dam upp nýggja deild á Heykavegi á Hálsti. Upprunaliga var talan um ein handil, sum skuldi veita alt innan frítíð og urtagarðsrøkt. Tað ger hann enn, men hesi árin hava nógvir aðrar deildir hjá Thomas Dam eisini verið í bygninginum. Í dag er Thomas Dam á Hálsti ein handil, sum selur alt til borðdekning, ein- nýtisbúnað, borðbúnað og grýtur, umframt urtagarðsdeildin, sum selur urtagarðsamboð, havahegn, urta-

Thomas Dam (1909 – 1987)

garðshegn, seyðahegn, stik og pelar og annað.

Tað byrjaði í einum húsum frá aldarskiftinum í Niels Finsensgøtu 5 við fyra fólkum. Í dag eru tey 50 starvsfólk í einum av størstu fyrritøkunum í Havnini. Onkuntíð hevur leikað hart á, men altíð hevur fyrritøkan hórað undan og tí kann hon nú hátíðarhalda 70 ára føðingardag.